

זאת של נשים עירוניות, אבל עשינו זאת לא ברשת אלא בקו."

שניים מהוריו של 9 בערב, שלוח אותו גם כאשר הפך העולם הזה, ב-1946, נטלו חלק בשידור החי. היו אלה שניים מה-והתיקים שבעיתונאי ישראל: שמעון סאמט והד"ר אמיל פוירשטיין. כל אחד מהם סיפר על חוויותיו וזיכרונותיו מתקופת עבודתו בעולם הזה. כאשר האזנו להם, יכולנו לחוש כי ירשנו מהם לפחות תכונה אחת: את הלהט העיתונאי ואת המסירות הגובלת באהבה לעיתון זה. שמראשיתו בישר מהפכה בסיגנון העיתונאי בישראל.

חלקה השני של התוכנית התייחס

לשנים הראשונות של העולם הזה בגילגולו הנוכחי, כאשר עבר ב-1950 לבעלותם של אורי אבנרי ושלום כהן. באולפן יבנו אורי אבנרי, אורי דן — איש מערבי שהחל את הקריירה העיתונאית שלו ב-העולם הזה, אורי סלע — מנחה התוכנית שבמשך שנים רבות שימש כעורך הגראפי של העולם הזה, ואני, לשידור החי הצ-טרפו שלושה מהעיתונאים הידועים ביותר בישראל, סיפרו באמצעות הטלפון מעט מחוויותיהם בתקופה שבה עבדו במערכת זו. היו אלה הקאריקטוריסט קריאל ("דוש") גרדוש, המראין רפאל בשן וה-עיתונאי-הלוחם ברוך נאדל.

הם נבחרו במיקרה, מתוך רשימה ארוכה של עיתונאים שהרכבו בשעת הכנת ה-תוכנית, ושכל אחד מהם יכול היה לספר סיפור מרתק ומשעשע משלו. היה בדעתנו להקריא במהלך התוכנית רשימה מוכרבת זו, אבל הזמן לא הספיק. אני סבור שכדאי אולי למלא את שהחסרנו, ולפרט רשימה זו כאן. כי העולם הזה, כפי שהוא נראה היום, אינו רק מוצר של המערכת הנוכחית. הוא פרי מאמץ משותף של עשרות מטובי העיתונאים, העלמים והציירים בישראל, שעברו דרך העולם הזה ב-25 שנות קיום המערכת הנוכחית, ושכל אחד מהם הותיר משהו מאישיותו בעיתון.

אפשר להתחיל את הרשימה בשמות הר-גרפיקאים והציירים שעזרו לעצב את תב-נית העיתון ושעזרו בתקופות שונות. ב-יניהם ניתן למצוא שמות נכבדים כמו הר-ציירים ז'אן דויד, שמואל בק, נפתלי בום, אלישע גה, גרט רוטשילד, זאב ליפמן ו-שמעון צבר. אפשר להזכיר קאריקטוריסטים כמו דוש, זאב פרקש, רענן לוריא ושמעון צבר. בין צלמי-המערכת נכללים ותיקים כמו פול גולדמן, מקסים סלומון, דויד רובינגר, אוקסר טאובר בצד צעירים יותר כמו יגאל מן ורמי הלפרין ז"ל, שנהרג במלחמת יום-הכיפורים.

רשימת העיתונאים שעברו בחצי היובל דרך העולם הזה כוללת כחמישים שמות, המפורזים כיום על-פני העיתונות הישר-אלית כולה. לפי סדר מיקרי נמנים ב-רשימה דב בר מלכין, אהרון דולב, רפאל בשן, מיכאל אלמו, יוחנן להב, ברוך נאדל, עמוס קינן, דידי מנוסי, דן בן-אמוץ, סילבי קשת, זיוה יריב, תמר מרון, אורי דן, דן מרגלית, אלכס מסיס, רן כיסלו, יואל מרכוס, יצחק ליבני, אליהו זהבי, אורי אלונגי, דב איתן, עמיקם גורביץ, חנוך לוין, שמואל שי, מירית שר-אור, רפי גלסון, משה בן-אפרים, יחיאל בשן, יוש הלוי, מידד שיף, עמנואל פרת, ישע-יהו לביא, שרגא הר-גיל, מקסים גילן, חיים הנגבי, שמואל מור וריקה ויוחנן זראי. בין עורכי מדור-הספורט וכתבו ניתן למצוא שמות כמו יחיאל ארזי, יהודה גבאי, משה לרר, יהושע שגיא, שיע גלור ויוסליה מירמוביץ.

אנחנו משוכנעים, שכשם שהם תרמו ל-העולם הזה, כך תרם גם העולם הזה להם. ואם רוח העולם הזה מבצבצת פה ושם במרבית עיתוני ישראל החשובים, יש להם, לא במעט, חלק בכך.

תמונה

* הכוונה להבחנה בין גלופות-רשת, המורכבות מנקודות זעירות, לבין גלופות-קו, המורכבות מקווים וחולטים לבנים. השיטה הראשונה משמשת לתצלומים, ה-שניה לציון.

צמרת השילטון במדינה ובצמרת רשות הר-שדור, הפכו שידורי-ישראל תחנת-שידור פתוחה, ליבראלית, בה בוטלו הצנזורה הפוליטית וההחרמות למיניהן. היא אחת התופעות המעוררות במדינה, גם מבלי להתיחס לפיתחון-הפה שניתן להעולם הזה. אבל ביטול החרם על העולם הזה הוא חלק מהתפנית בהערכה ובהתייחסות ל-שבועון זה, שהתחוללה בקרב חוגים רבים במדינה בשנתיים האחרונות.

אינני חושב שמישהו מאיתנו חלם אי-פעם כי יגיע יום שבו יקדישו שידורי-ישראל תוכנית מיוחדת לתולדות העולם הזה. כאשר נעשה הדבר השבוע, לא ראינו בכך אות-הערכה או מתן כבוד. גם עורכי התוכנית לא התייחסו אליה כך. היה זה פשוט מישרת-עבודה, שבא לספר מיקצת מתולדותיו של מוסד שהפך חלק בלתי-נפרד מנוף המדינה ומהווי-החיים שלה.

שתי השעות שהוקדשו לסיפורים על ימי-הבראשית של השבועון, בגילגוליו הר-שונים, לא הספיקו לגולל אפילו חלק זעיר מתולדות עיתון זה. הקשורים קשר אמיץ לתולדות המדינה. אבל היה בהם כדי להעניק לדורות שלא הכירו את העולם הזה מראשיתו, לפחות מושג קלוש על עברו.

חלקה הראשון של תוכנית הרדיו ראי-שית כל, הוקדש ללידתו של העולם הזה בסוף שנות השלושים, כשבועון-בידור קליל בעריכתו של אורי קיסרי, שבשאל את הר-שם 9 בערב. סיפור לידת השבועון מסופר באריכות בספר שהוציא אורי קיסרי לאור לאחרונה, וצוטט בהרחבה גם כאן (העולם הזה 1970). בכל זאת, כאשר רואיין אורי

"העולם הזה", שבועון החרשות הישראלי. המערכת והמינהלה: תנ-אביב רחוב גורדון 3, פלפון 243386-03. תאריך: 136. מען מברקי: "עולמפרם". מורפס ב"הרפום החרש" בע"מ, תל-אביב, רחוב בר-אביגדור. הפצה: "נד" בע"מ. גלופות: "צינקוגרסיה כסמי בע"מ. הקורך הראשי: אורי אבנרי. המוציא לאור: העולם הזה בע"מ.

קיא קי

"מה קרה?" שאל אותי השבוע אחד מידידי, "העולם הזה תפס את השילטון?" למראה הבעת-התמיהה שעלתה על פני, מיהר להסביר את עצמו: "הרדיו עורך פסטיבל העולם הזה. כל היום שומעים רק אתכם ועליכם ברדיו..."

ואומנם, ביום הראשון השבוע, בשל צירוף-מיקרים מוזר, יכול היה המאזין התמים להתרשם כי תחנת-השידור הממ-לכתית הפכה לקול העולם הזה. בשעה שלוש אחרי הצהריים השתתף אורי אבנרי בשידור חוזר של ויכוח על ההימנון הר-לאומי החיקונו. שלוש שעות אחר-כך, נטלתי אני חלק בשידור חי של תוכניתו של משה טימור, הסיפור שמאחורי הכות-רת. וכל זה לא היה אלא הכנה לגולת-הכותרת של תוכנית שידורי-ישראל באותו יום: תוכנית במשך שעתיים תמימות, ש-הוקדשה כולה למי-בראשית של העולם הזה — תוכניתם של אורי סלע ונילי קינן: ראשית כל — התחלות קטנות של דבר-ט גדולים.

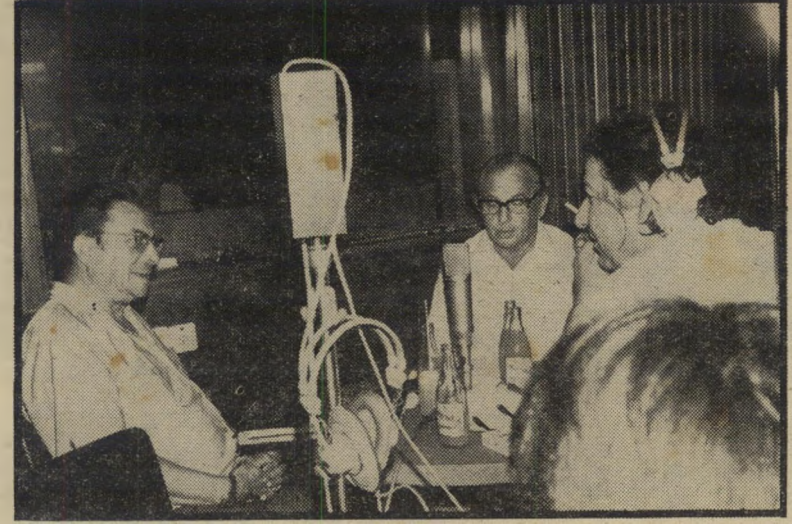
אין ספק שלמאזין הממוצע של שידורי-ישראל, נראתה התופעה יוצאת-דופן. כימ-עט במשך כל שנות המדינה היתה תחנת-השידור הממלכתית מכשיר מובחן של הר-שילטון במדינה. העולם הזה, שבאותו שנים נחשב מוקצה-ממת-מיאוס בעיני כל שלי-חות המימסד, הוחרם טוטאלית גם ברדיו. איש מעורכי-התוכניות ומשדרני שידורי-ישראל, שרבים מהם נימגו באופן אישי עם קוראי ואוהדי העולם הזה, לא העלה כלל בדעתו שניתן אפילו להציע לשתף מישהו הקשור בשבועון המסויים בשידורי-הרדיו.

לא זו בלבד שאיש מאנשי מערכת שבועון זה לא הוזמן להשתתף בוויכוחים או דיונים ברדיו — החרם היה קיים אפילו בשידורי החדשות. עורכי החדשות הר-עלמו מסקופים עתונאיים של העולם הזה, שהרעישו את המדינה כולה. פרשיות שהיו קשורות לעיתון זה היו בבחינות טאבו לרדיו.

החרם הטוטאלי נפרץ בחלקו מאז נבחר אורי אבנרי לכנסת. כהונתו כחבר-כנסת נתנה לגיטימציה מסוימת לאיזכור שם העולם הזה, לפחות כסיעה פוליטית — אם לא כעיתון. לראשונה ניתן היה להשי-מיע את דיעות העולם הזה מעל גלי הר-אתר. ועדיין זכורות בוודאי אותן סערות שעוררו אישים פוליטיים ממיפלגות הר-שילטון והאופוזיציה, שלא התביישו ל-חות בפומבי על שניתן לאנשי העולם הזה להשמיע את דברם ברדיו.

משום כך, תופעה כה טיבעית או מוב-נת כמו שיתופם של אנשי העולם הזה בתוכניות-רדיו שבהן משתתפים מזה שנים עיתונאים מכל גווני הקשת העיתונאית בישראל, נראית כיום לרבים כמהפכה-זוטא.

למעשה, היא רק אחד הסימפטומים ב-מהפכה, אין אולי תחום נוסף במדינה, בו ניכר השינוי שהתחולל בחברה הישר-אלית בעיקבות מילחמת יום-הכיפורים, כפי שהוא מתבלט בשידורי-ישראל, ב-רדיו ובטלוויזיה.

סלע עם "9 בערב": שימעון סאמט ואמיל פוירשטיין
להט ומסירות

סלע עם "העולם הזה": אורי אבנרי, אורי תבור ואורי דן
עניין ואהבה

קיסרי במיסגרת התוכנית, היה בדבריו הידוש פיקאנטי גם לגבינו.

כאשר החל העולם הזה, בסוף שנות החמישים, מפרסם על עמודיו תמונות-עירום, נחשבה התופעה כהעזה נוראה ב-עיתונות הישראלית. והנה, בא אורי קיסרי וטען לזכות-ראשונים על העזה זו. "באים בטענות לאורי אבנרי על שהדפיס תמונות-עירום בעולם הזה", סיפר, "אבל אני הייתי הראשון שעשה זאת. כבר בסוף שנות ה-30 הרפסנו ב-9 בערב קאריקטור

מעורם ומרעשים עולמות על שכלייה-תיקשורת הממלכתיים הפכו מה שהיו חיי-בים להפוך כבר מזמן: אמצעי לאספקת מידע בלתי-מכוון לאורחי המדינה ולבני-טוי דיעות — כל הדיעות — המושמעות במדינה.

העובדה שלאחר חילופי-האישים ב-